

Afrika en het Westen: een hardnekkig misverstand

Afrika heeft van oudsher de naam gehad een ‘duister’ continent te zijn. Zo heeft het tot diep in de 19^e eeuw geduurd voordat het behoorlijk in kaart was gebracht. Westerse kooplieden kwamen meestal niet verder dan de kustgebieden; waagden zij zich wel iets meer landinwaarts, dan stierf het merendeel binnen de kortste keren aan malaria. West-Afrika stond dan ook niet voor niets bekend als ‘Het graf van de blanke’.

De bloedstollende avonturen van de beroemde ontdekkingsreizigers in de tweede helft van de negentiende eeuw leverden weliswaar enige informatie op over de binnenlanden van Afrika, maar uiteindelijk werd het mysterie van het continent er alleen maar door vergroot. Dat bonte gezelschap van avonturiers, zendelingen en wetenschappers heeft niet alleen de weg gebaand voor de koloniale overheersers, maar is ook – samen met laatstgenoemden – verantwoordelijk geweest voor de voorstelling die de gemiddelde Europeaan tot voor kort van Afrika had. Ook hier geldt: hoe eenzijdiger de bronnen, hoe hardnekkiger het misverstand.

Hoeveel generaties zijn niet blijvend beïnvloed door de indrukken die werden opgedaan uit geromantiseerde missieverhalen en populaire stripalbums, waarin zwarten werden voorgesteld als een wat kinderlijk en bijgelovig volkje dat hard toe was aan de zegeningen van de westerse beschaving? Het ontbreken van geschreven literatuur was aanvankelijk voor de blanken een bewijs te meer dat de Afrikaan onderontwikkeld was. Ze stonden er niet bij stil dat de roman een genre is dat typerend is voor de burgerlijke geïndividualiseerde westerse samenleving en dus wezensvreemd is aan een traditionele collectivistische maatschappij. Ook hadden ze weinig waardering voor de eeuwenoude mondelinge overlevering, waarin een overvloed aan mythologische vertellingen, religieuze rituelen en liederen een beeld geeft van de rijkdom van de Afrikaanse cultuur.

De gedwongen confrontatie met de westerse cultuur en de groei van de massamedia hebben in de jaren vijftig de voorwaarden geschapen voor de ontwikkeling van een schriftelijke literaire traditie in Afrika. Door gebruik te maken van de taal van de voormalige kolonisator bezit de Afrikaanse schrijver nu de mogelijkheid om het vertekende beeld dat men van zijn continent heeft, te corrigeren. Deze ontwikkeling heeft uiteindelijk geleid tot de toekenning van de Nobelprijs voor Literatuur 1986 aan de Nigeriaanse schrijver Wole Soyinka, de eerste Afrikaan in de geschiedenis die deze prijs heeft gewonnen.